Maastricht University

Opening academisch jaar 1985/86

Citation for published version (APA):

Bonke, F. I. M., Cohen, M. J., van der Grinten, P. M. E. M., & Struijker Boudier, H. A. J. (1985). *Opening academisch jaar 1985/86: Toespraken van Prof. Bonke, Prof. Cohen, Prof. van der Grinten en Prof. Struyker Boudier*. Universiteit Maastricht.

Document status and date:
Published: 01/01/1985

Document Version:
Accepted author manuscript (Peer reviewed / editorial board version)

Please check the document version of this publication:

• A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
• The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
• The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

Link to publication

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the “Taverne” license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 20 Apr. 2024

Rijksuniversiteit Limburg

OPENING ACADEMISCH JAAR 1985/86

2 september 1985

MC
VAA
254

mc
VAA
254

Rijksuniversiteit Limburg

Opening Academisch Jaar 1985/86
maandag 2 september 1985
16.00 uur
Aula RL

Toespraak prof.dr. F.I.M. Bonke
Rector magnificus, namens het college van Bestuur

*

Toespraak prof.mr. M.J. Cohen
namens de Universiteitsraad

*

'Regio en universiteit'
Toespraak door prof.dr.ir. P.M.E.M. van der Grinten
directeur van de DSM Concerndienst Ondernemingsplanning, Ontwikkeling en Informatie

*

'Universiteit en regio'
Toespraak door prof.dr. H.A.J. Struyker Boudier,
hoogleraar Experimentele Farmacologie aan de Faculteit der Geneeskunde van de Rijksuniversiteit Limburg

*

71357718
Bibliotheek
R.U. Limburg
8808011

Prof.dr. F.I.M. Bonke

U bent hier gekomen voor de opening van om het Academisch Jaar 1985/1986. De eerste toespraak was hierbij voorbehouden aan de voorzitter van het College van Bestuur de heer van den Biggelaar, maar deze is helaas uitgegleden en lelijk ten val gekomen en wij zullen het nog even zonder hem moeten stellen. In zijn plaats zal ik nu enige minuten van Uw tijd vragen.
Ik wil deze gelegenheid benutten om een korte tussentijdse balans op te maken over de situatie waarin zich de RL nu bevindt en wel speciaal op het gebied van onderwijs en onderzoek. Waarover kunnen we tevreden zijn en waarover moeten we ons zorgen maken.

Tevreden kunnen we zijn met de gang van zaken rond de economische faculteit. Immers de eerste studenten (1000 zijn een jaar geleden begonnen en in september zullen de propedeuse diploma's met enig plechtig ceremonieel worden uitgereikt. Het programma voor het doctoraal deel van de studie begint duidelijke vormen te krijgen. De behuizing is prima verzorgd nu de vroegere vleugel van het hoofdgebouw, welke in gebruik was bij Rijkswaterstaat, verbouwd, opgeleverd en "overgedragen" is aan de economische faculteit. Er zijn zeer veel microcomputers geïnstalleerd vanwege de belangrijke plaats die de computer in het onderwijs inneemt en zal innemen.
Weliswaar heeft Prof. Albeda als dekaan afgelopen vrijdag afscheid genomen, maar hij zal als buitengewoon hoogleraar toch nog mee blijven helpen aan de verdere ontwikkelingen en waarom zou de huidige staf niet in staat zijn de trein die nu eenmaal rijdt, rijdend te houden ?

Tevreden kunnen we zijn over de ontwikkelingen in het kader van de faculteit Algemene wetenschappen. De commissie is geïnstalleerd en is zeer voortvarend aan

het werk gegaan en verwacht mag dan ook worden dat spoedig de faculteit een feit is. Wanneer deze faculteit precies begint is natuurlijk niet zo eenvoudig aan te geven want er zijn en komen geen studenten. Het zal een faculteit zijn waarin basisvoorzieningen op het gebied van wijsbegeerte, informatica en wiskunde zullen worden verzorgd ten behoeve van medewerkers en studenten van alle vier de bestaande faculteiten.

Tevreden kunnen we ook zijn met de ontwikkelingen op het Randwijckterrein. De bouw van het nieuwe Academische Ziekenhuis is daadwerkelijk begonnen en alles verloopt naar wens. De coördinatie hierbij en de besprekingen over de verdere detaillering vergen zeer veel overleg, maar een ieder werkt hier met groot enthousiasme aan. In de komende tijd zal vooral de inhoudelijke bouwkundige invulling van de gewenste integratie van ziekenhuis en medische faculteit nog veel overleg vragen.

We kunnen -misschien geldt dit niet voor alle medewerkers- redelijk tevreden zijn met de ontwikkelingen van het onderzoek. Verschillende onderzoeksprogramma's zijn nu goedgekeurd voor voorwaardelijke financiering zodat we het zogenaamde B-deel kunnen vullen. Bovendien behoort een van onze onderzoeksgroepen tot de negen topgroepen in het gezondheidszorg onderzoek die van de minister een zeer grote extra hoeveelheid geld toegewezen hebben gekregen.

Tevreden kunnen we ook zijn met ontwikkelingen <u>rond</u> de universiteit.

* er zal een onderzoek worden gedaan gedurende hooguit 1½ jaar naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een instituut van United Nations Universiteit gevestigd te Maastricht dat zich moet gaan bezighouden met de invoering en toepassing van moderne informatica verwerking in landen van de derde wereld.
* het instituut voor gezondheidsethiek wordt binnenkort officieel geopend.
* er zit een goede ontwikkeling in de eventuele vesti-

ging van een instituut voor cognitieve informatica ofwel het "Research Instituut voor Kennis Systemen (RIKS) in Zuid Limburg waarbij overheid, provincie en Open Universiteit nauw met de RL zullen samenwerken.

* het postacademisch onderwijs ontwikkelt zich goed en er worden tevens op ruime schaal wetenschappelijke symposia georganiseerd.

Kortom -ook zonder dat ik geprobeerd heb uitputtend te zijn in het memoreren van zaken waarover we tevreden kunnen zijn en mogen zijn- het gaat zeker niet slecht en we kunnen in 1986 het tienjarig bestaan van de RL dan ook met genoegen gaan vieren.

Waarover moeten we ons zorgen maken ?

Voor het College van Bestuur zijn er zorgen op het gebied van huisvesting, formatiebeleid en nog enkele zaken, maar daar wil ik U niet mee lastig vallen.
Er is één belangrijke zorg Studentenwerving.
Volgens de oorspronkelijke planning hadden er 975 nieuwe eerstejaars studenten vandaag met hun studie moeten beginnen, maar in -goed- overleg met de twee jonge faculteiten -rechten en economie- is de maximale instroom in deze faculteiten beperkt tot 300 voor de juridische faculteit en 150 voor de economische faculteit. Beide faculteiten zijn nog zo druk met de invulling van het curriculum, dat het verstandig was de belasting door te grote aantallen studenten niet nog verder te vergroten. Dit jaar verloopt de plaatsing -vanuit de centrale plaatsingscommissie in Groningen- langzamer dan normaal. Op dit moment zijn ruim 90% van de 875 studieplaatsen toegedeeld en wij mogen verwachten dat in de komende weken het restant volgt. Dit is dus voornamelijk een organisatorisch probleem, want het is te verkiezen dat alle studenten van begin af aan het programma volgen. Waarom dan zorgen ?
Mijn bezorgheid betreft de vraag "wat voor soort studenten trekt de RL aan ?" Gaat het in Limburg hetzelfde als in de overige universiteiten en gaat de universiteit dan voornamelijk studenten uit de regio aantrekken ? Als

voorbeelden: de universiteit in Groningen betrekt 85% van zijn eerstejaars studenten uit het noorden van het land en bijna 90% van de eerstejaars van de universiteit in Nijmegen komen uit Zuid-Nederland.
Bij onze juridische en economische faculteit zien we hetzelfde beeld nl. ongeveer 80% van de eerstejaars komt uit de provincie Limburg. Bij de medische faculteit zien we dat niet, daar komt de helft uit Limburg en bij de faculteit der gezondheidswetenschappen is dit percentage iets hoger (± 55%)
Het curriculum gezondheidswetenschappen met zijn zeven verschillende doctoraalvarianten is uniek in Nederland, dus is het niet meer dan logisch dat daarvoor ook buiten Limburg grote belangstelling is.
Voor de studie geneeskunde hebben zoveel abituriënten van buiten Limburg een eerste voorkeur voor de RL opgegeven, dat 50% van de plaatsen bezet wordt door studenten die niet uit Limburg komen. Kennelijk trekt ons afwijkende onderwijssysteem extra studenten en kennelijk begint het ook bekend te raken.
Hoe is de situatie nu met rechten en economie ?
Weten de eind-examenkandidaten dat je deze studies ook in Limburg kunt volgen? Weten ze dat het hier gaat volgens onderwijsprincipes, die afwijken van die welke gehanteerd worden in de andere universiteiten? Weten ze dat onze economische faculteit een curriculum wil ontwikkelen dat niet "ongeveer hetzelfde is als dat van bijvoorbeeld de Erasmus Universiteit in Rotterdam" maar duidelijk andere accenten legt ?
Wanneer de RL straks -in het begin van de negentiger jaren- 500 eerstejaars rechtenstudenten en 500 eerstejaars economische studenten wil aantrekken, kan ze deze nooit voor 80% uit de provincie Limburg halen. Er zal dus veel moeten gebeuren om studenten uit de rest van Nederland naar de RL en naar Maastricht te krijgen voor de genoemde studies. Wij zullen de RL moeten verkopen in Nederland. De slogan, die ik in januari van dit jaar bedacht heb nl. "Maastricht heeft 't echt, ook voor de studies economie en recht" is daarvoor op zich onvoldoende. Meer publiciteit is nodig. Er zijn enkele uni-

versitaire medewerkers die er veel aan doen de RL regelmatig in de publiciteit - lokaal en landelijk - te houden of te brengen maar of dit nu de manier is om extra studenten aan te trekken, wens ik te betwijfelen.

Het is van groot belang dat de rechtenfaculteit en de economische faculteit zich zodanig weten te profileren, dat ze veel studenten kunnen en zullen gaan aantrekken. Dit is niet alleen van belang voor de medewerkers van deze twee faculteiten maar voor alle medewerkers. De groei van de RL hangt hiervan grotendeels af en daarmee de toekomst van onze universiteit.
In dit verband wil ik ook nog wijzen op het belang van de secundaire voorzieningen voor de studenten. Hoe ontwikkelt zich de woonsituatie voor studenten, hoe gaat het met de voorzieningen op het gebied van sport en spel en hoe met de culturele activiteiten. Minister Deetman wil sterk bezuinigen op deze economische voorzieningen. Veel zal dan ook afhangen van de inventiviteit van de RL om in nauwe samenwerking met de provincie en de gemeente Maastricht met de verminderde bijdrage van de overheid toch méér te doen en daardoor de aantrekkelijkheid van Maastricht als studie-stad te vergroten.

Maar genoeg over tevredenheid en over zorgen. Laten we aan het werk gaan in dit nieuwe jaar. In de medische faculteit is de bestuurlijke rust teruggekeerd. De dekaanswisseling heeft plaatsgevonden en mede door de inzet van een commissie van goede diensten en de positieve opstelling van velen is de beschikbare energie gekanaliseerd. Over enige tijd zullen activiteiten georganiseerd worden waarbij aan de verdiensten van de vorige dekaan op ruime schaal aandacht geschonken zal worden.
In de algemene faculteit of laat mij liever zeggen de faculteit der gezondheidswetenschappen zal binnenkort een gedeeltelijk nieuw faculteitsbestuur het schip op koers gaan houden en met name de tomeloze inzet van de scheidende vice-dekaan in de afgelopen jaren verdient hier gememoreerd te worden.

De juridische faculteit gaat bestuurlijk rustig voort en deze rust zal ook terugkeren in de economische faculteit wanneer deze een opvolger heeft gevonden voor haar bouwdekaan Albeda.

Dames en heren, U heeft mij nauwelijks over onderzoek horen praten. Dit is met opzet want vanmiddag komen nog twee sprekers aan de orde die over onderzoek een uiteenzetting zullen geven, en wel vooral over de relatie tussen de universiteit en de regio hierbij. Voor mij is de tijd voorbij.
Medewerkers en studenten: morgen gaan we samen aan het werk; het nieuwe academische jaar is begonnen.

Prof.mr. M.J. Cohen

In de aankondiging voor deze bijeenkomst hebt u gelezen, dat ik hier iets zal zeggen namens de Universiteitsraad. Dat is om verschillende redenen verbazingwekkend. De eerste reden is dat het natuurlijk meer voor de hand ligt en ook gebruikelijk is dat de voorzitter van deze raad bij een gelegenheid als deze het woord voert, en zeker wanneer dat voor hem de laatste gelegenheid is om in die hoedanigheid de stad en de wereld te zeggen wat hij nog op zijn hart heeft. Ik betreur het dan ook dat Hans Adriaanse die gelegenheid niet heeft kunnen grijpen, want wij zouden dan in staat geweest zijn om hem ook buiten de beslotenheid van de raad te laten weten hoezeer wij zijn voorzitterschap van de afgelopen jaren op prijs hebben gesteld. Dat hij hier niet is, heeft overigens een goede reden: hij bevindt zich op een conferentie in Dublin, waar hij de resultaten van zijn onderzoek met collega's uit de rest van de wereld bespreekt.

Er is een tweede reden waarom het enige verbazing wekt, dat ik hier sta: niet alleen behoor ik tot de jongste leden van deze raad, maar bovendien weten diegenen die mijn standpuntbepaling aldaar hebben meegemaakt, dat het voor mij niet altijd gemakkelijk is namens de raad het woord te voeren.

Dat ben ik dan ook niet van plan: wel zal ik mede op grond van mijn ervaringen van het afgelopen jaar stilstaan bij de positie van de UR in het universitaire bestel. Verder wil ik vanuit mijn eigen, juridische achtergrond kort iets zeggen over het thema dat de heren Van der Grinten en Struyker Boudier vandaag bezighoudt: de relatie universitaire research en industrie.

Met wat voor soort agendapunten heeft de UR het afgelopen jaar te maken gehad? Naar mijn gevoel zijn er verschillende typen punten te onderscheiden. Een belangrijk type, zowel kwalitatief als kwantitatief, betreft punten, die faculteiten direkt en in sterke mate raken. Zij worden ter besluitvorming of ter advisering aan de UR voorgelegd, nadat een of meer uitvoerige consultatieronden met faculteitsbesturen hebben plaatsgevonden: in dergelijke gevallen is er eigenlijk alleen nog maar iets te doen voor de UR, wanneer de besturen van de faculteiten niet min of meer accoord zijn

gegaan met het voorliggende concept-besluit, hetgeen - onvermijdelijk - weinig voorkomt.

Het betreft hier zaken als de begroting, het afgelopen jaar de introduktie van het zgn. PGM/NWP-model, volgens welke de personeelsplaatsen in de niet-wetenschappelijke sfeer over faculteiten en diensten verdeeld worden, advisering over ere-doctoraten, UHD-plannen, affiliatie-overeenkomsten, allerhande reglementering, zoals colloquia docta-regelingen, kies-reglementen, deelname aan PAO-organen, e.d. Verreweg het belangrijkste besluit terzake was het NWP/PGM-model, omdat daarmee de structuur van de verdeling van deze personele middelen, waarschijnlijk voor een reeks van jaren is vastgelegd. Het leek er even op dat van de UR méér verwacht werd dan jaknikken, omdat de faculteiten niet alle accoord gingen, maar op het laatste moment werd het toch in feite een hamerstuk.

Een tweede belangrijk type betreft punten die de faculteiten slechts indirect regarderen, en waar vooral de relatie UR-CvB in het geding is, en dus vooral controle door de UR op het beleid van het CvB, soms in besluitvormende zin, meestal slechts in adviserende. Deels betreft het hier externe standpuntbepaling (zoals het afgelopen jaar bijvoorbeeld t.a.v. de opzet van de nieuwe VSNU), deels ook punten die te maken hebben met de eigen organisatie van de instelling, zoals benoeming van CvB-leden en organisatie van de diensten. Op dit laatste punt oefende de UR het afgelopen jaar, overigens niet voor het eerst, zware kritiek uit op het CvB.

De agenda van de UR wordt voor het grootste deel gevuld met punten van deze beide typen. Er zijn uiteraard ook andere, maar dat is een minderheid. De vraag rijst hoe de positie van de UR in het kader van de universitaire besluitvorming te karakteriseren is: wat heeft de UR te vertellen? Het antwoord op die vraag is nogal paradoxaal. Waar het de relatie UR-CvB betreft terzake van punten van algemeen universitair belang, heeft de UR vaak van alles te melden, maar zijn zijn bevoegdheden gering; De UR adviseert, het CvB beslist. Daar staat tegenover, dat de UR vaak belangrijke bevoegdheden heeft op punten die de faculteiten rechtstreeks raken. In zoverre heeft hij weer veel te vertellen - maar met die bevoegdheden behoort hij weinig te doen, en in zoverre heeft hij weer weinig te vertellen. Het aardigst laat deze laatste stelling zich illustreren aan de hand van de begroting: de raad stelt hem vast, maar wat hij voorgelegd krijgt, is vrijwel geheel voorgekookt in het verkeer tussen CvB en faculteiten.

Ikzelf ben geneigd om te zeggen: en zo hoort het ook. De universiteit bestaat bij de gratie van zijn midden-niveau, zijn faculteiten, en is ook niet zoveel meer dan dat. En in zoverre is de universiteit een wezenlijk

andere organisatie dan een instelling als de gemeente of een groot bedrijf dat qua structuur zo op het eerste gezicht wel lijkt op de universiteit: aan de top de moeder-onderneming, op het midden-niveau allerlei dochterondernemingen. Ik introduceer die vergelijking omdat anderen haar plegen te maken en tevelen onder hen menen dat dergelijke instituties qua structuur juist goed vergelijkbaar zijn met de universitaire organisatie. Zowel de structuur van het gemeentebestuur als die van de holding-company brengt met zich mee dat het zgn. lagere niveau behoort te passen in de strategie van het topbestuur en behoort te realiseren wat door dat topbestuur is besloten. Het lagere orgaan is verantwoording verschuldigd aan het hogere. Bij de universiteit behoort dat eerder omgekeerd te zijn: om de doelen van de universiteit te bereiken - onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening - dient het topbestuur dienstbaar te zijn aan hen die die doelen behoren te realiseren.

Nu kan men tegenwerpen dat ook in grote ondernemingen het beleid van het topbestuur ook alleen maar gerealiseerd kan worden door de dochterondernemingen. Maar mijn stelling gaat verder: niet alleen de uitvoering, maar ook het beleid zelf van een universiteit kan, ten aanzien van de hoofdtaken van de instelling, alleen maar gemaakt worden door het middenniveau.

Intussen is dat, helaas, een stelling die in toenemende mate gelogenstraft lijkt te worden door de universitaire bestuursstructuur. De situatie van vóór 1970 was aldus: er was een senaat, bestaande uit alle hoogleraren van alle faculteiten, die het wetenschappelijke beleid van de universiteit uitzette. Waar de faculteiten eveneens slechts bestonden uit de hoogleraren van de desbestreffende faculteiten, was er aldus in personele zin geen sprake van spanning tussen het centrale en het midden-niveau. Voor de niet-wetenschappelijke kant van het bedrijf (financiën, huisvesting, e.d.) was er het College van Curatoren, dat lange tijd de facto bestuurde aan de hand van de secretaris van de universiteit: een machtig man vanwege die financiën. Van een mogelijk competentieprobleem tussen "top" en midden-niveau was geen sprake; wel van een probleem waar wetenschap en financiën elkaar plachten te raken. Maar mét het verdwijnen van deze zgn. duplex orde door introductie van de WUB ontstond, zij het eerst nog mondjesmaat, het hiërarchische probleem. De oorspronkelijke versie van de WUB creëerde bevoegdheden op centraal niveau, die nog nauwelijks interfereerden met de bevoegdheden van het midden-niveau. Hoe zot de besluiten van het midden-niveau ook waren - en dat waren zij soms - zij waren onaantastbaar. Dat gold van meet af aan niet voor de besluiten van het CvB en de UR: die konden wegens

strijd met de wet of het algemeen belang door de Kroon worden vernietigd.

Bij de herziening van de WUB in 1977 werd er evenwel ook repressief toezicht ingevoerd terzake van besluitvorming op decentraal niveau: het systeem van de wet, zoals neergelegd in de artikelen 35, 35 bis en 35 ter WUB, is thans aldus dat het naasthogere orgaan de bevoegdheid heeft een besluit van het lagere orgaan te schorsen of te vernietigen wegens strijd met de wet of het algemeen belang. En met die stap heeft er in feite een begripswijziging plaatsgevonden: het begrippenpaar centrale organen - decentrale organen ging betekenen: hogere organen - lagere organen.

Aldus werd, ongetwijfeld naar analogie met de in ons staatsbestel functionerende beginselen van decentralisatie, een eerder niet bestaande hiërarchische relatie gelegd. Verstond men onder centrale organen tot 1977 niet meer dan organen die te maken hebben met zaken die de universiteit in zijn geheel aangaan, en onder decentrale organen, organen die zich bezighouden met het geheel van facultaire, subfacultaire danwel vakgroepsaangelegenheden, thans zijn de centrale organen tevens toezichthouder van decentrale organen geworden.

Thans staan wij op de drempel van weer nieuwe wetgeving. Bezien wij het ontwerp van wet op het wetenschappelijk onderwijs, in de versie zoals die op 10 juni j.l. is voorgelegd aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Artikel 78 van dit ontwerp luidt als volgt: 'Het faculteitsbestuur is verantwoording verschuldigd aan het college van bestuur. Het verstrekt dat college de gevraagde inlichtingen omtrent de faculteit." Ik mag hopen dat uw oren hier even hard klapperen als mijn ogen scheel zagen toen ik deze tekst voor het eerst onder ogen kreeg. Laten wij daarom trachten te achterhalen wat er aan de hand is. De tekst is ongetwijfeld nieuw, althans de eerste zin. De formule "geeft de gevraagde inlichtingen" stamt uit artikel 13 van de WUB, en beoogt te bepalen dat er sprake is van een verantwoordingsplicht, maar niet, zo is uitdrukkelijk in de stukken te vinden (MvT bij wetsontwerp 13744, TK 75-76, p. 29 e.v.), van een verantwoordingsplicht die met de terminologie "is verantwoording verschuldigd aan" pleegt te worden weergegeven. In het publiekrecht behelst die laatste formule immers mede de bevoegdheid tot aanstelling en ontslag. Ondanks een voorstel terzake van de Commissie voor de Bestuurshervorming is daarom in 1977 uitdrukkelijk besloten om de formule "is verantwoording verschuldigd aan" niet te gaan gebruiken.

Waarom dan nu wèl deze wijziging? Het voert in dit bestek te ver om precies te reconstrueren hoe zij in de tekst terecht is gekomen. Reconstructie is daarvoor wel nodig, want een duidelijke motivering, die ook in-

gaat op de overwegingen ten tijde van totstandkoming en wijziging van de WUB, bestaat eenvoudig niet. Laat mij hier vaststellen dat de betekenis ervan gelukkig nogal beperkt lijkt: hij heeft meer te maken met de informatieplicht-sec dan met verantwoording in ruimere zin.

Maar ik wil niet nalaten om daaraan toe te voegen dat ik deze formulering tevens beschouw als een treurig teken aan de wand voor een verdere hiërarchisering van het universitaire bestuur. Er zijn meer van zulke tekenen: in de WUB wordt eerst de bestuursstructuur van de faculteiten geregeld; in de nieuwe WWO eerst die van het centrale niveau. In de nieuwe WWO ligt, naar mijn mening, sterk overdreven nadruk op professionalisering van het bestuur, hetgeen uiteraard ten koste gaat van bestuur door hen die betrokken zijn en blijven bij de hoofdtaken van de universiteit. Kortom: de nieuwe WWO zet nieuwe stapjes in een verkeerde richting: het versterkt de positie van het centrale niveau ten koste van het midden-niveau.

Het is naar mijn mening op dit punt dat de taak van de UR van belang is: hij heeft zich bij voortduring te realiseren dat in de faculteiten het eigenlijke universitaire beleid gemaakt, en het werk gedaan wordt. Merkwaardigerwijze behoort dat voor de raad vaak te leiden tot passiviteit; nl. in de gevallen waarin college en faculteiten het eens geworden zijn. Dat is op zichzelf een onnatuurlijke houding, omdat zij in ieder geval psychologisch niet strookt met zijn taak het college van bestuur te controleren en kritisch te volgen. Het is überhaupt een onnatuurlijke houding voor een min of meer politiek, dus een zich van macht bewust gezelschap, om zich nu juist daarvan te willen onthouden. Minder onnatuurlijk zou die houding worden, wanneer de leden van de UR beter dan thans, in staat gesteld worden van de ins en outs van de facultaire politiek op de hoogte te zijn: dat zou kunnen door de bepaling te schrappen die het lidmaatschap van faculteitsbestuur, faculteitsraad en universiteitsraad onverenigbaar verklaart, zoals het bestuursreglement van helaas niet alleen deze instelling voorschrijft. Eveneens een stap in de goede richting is trouwens de bepaling in de nieuwe WWO (artikel 60, vijfde lid) dat ieder faculteitsbestuur de bevoegdheid geeft de vergaderingen van de UR met raadgevende stem bij te wonen.

Dames en Heren, mijn betoog leidt tot de conclusie dat de universiteitsraad meer nog dan in het verleden heeft te waken voor voldoende ruimte voor het midden-niveau, en derhalve niet het meest geëigende orgaan is om zelf aktiviteiten te ontwikkelen bij zaken die de faculteiten rechtstreeks aangaan.

Bezien wij de aktiviteiten van de UR van het afgelopen jaar, dan kan ik constateren dat die lijn meestal de facto wel gevolgd is. Maar er zijn een

paar uitzonderingen. De UR heeft initiatief genomen, althans het CvB tot initiatief gedwongen, op het stuk van de basisfilosofie, het stuk uit de jaren zeventig dat op allerlei punten de grondslag voor de medische faculteit, en zo voor de RL heeft gevormd, maar thans verouderd is. Naar het oordeel van de UR is er alle aanleiding om opnieuw aandacht te schenken aan de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan curricula, onderwijs en onderzoek van alle faculteiten, maar binnen die faculteiten op uiteenlopende wijze vorm krijgen. Hoe de aandacht daarvoor gestalte krijgt, ligt nog in de schoot van het CvB. In het licht van mijn eerder gemaakte opmerkingen is het hier van belang om op te merken dat de discussie over de uitgangspunten en grondslagen van onze universiteit alleen dan zinvol is, wanneer zij niet alleen binnen de universiteitsraad plaatsvindt, maar vooral in de faculteiten.

Er is een tweede punt waarvoor in de UR het afgelopen jaar aktieve aandacht gevraagd is: de maatschappelijke dienstverlening, de wijze waarop deze instelling voor de maatschappij in het algemeen, en de regio in het bijzonder, van nut kan zijn. Die vraag, die met een zekere hardnekkigheid door één van de buitenuniversitaire leden van de raad naar voren is gebracht, is in het licht van de ontstaansgeschiedenis van de RL begrijpelijk en terecht - maar nog niet zo eenvoudig te beantwoorden. Het is in ieder geval van belang dat aan dit onderwerp aandacht wordt besteed, en ik beschouw het onderwerp van hedenmiddag, universitaire research en industrie, als een aspect daarvan.

Waarom de vraag niet zo simpel te beantwoorden is, zou ik kort willen toelichten vanuit mijn eigen discipline, de rechtsgeleerdheid. Wat de jurist, die verbonden is aan een universiteit, doet, kan misschien wel samengevat worden met de term: reflecteren omtrent het recht. Hij maakt daarbij gebruik van het werk van andere juristen, nl. diegenen die een primaire rol spelen bij het vaststellen van hetgeen rechtens is: wetgevingsjuristen, rechters, advocaten, bedrijfsjuristen e.d. De universiteitsjurist zit aldus als het ware in de tweede lijn: hij beschouwt het werk van die anderen - en poogt dat werk op zijn beurt te beïnvloeden door het resultaat van zijn onderzoek aan anderen te tonen. Voor de maatschappelijke dienstverlening, in het bijzonder voor de regio, heeft die kenschets van het werk van universitaire juristen verschillende consequenties. Voor het geven van juridische adviezen is hun hulp niet onmiddellijk nodig en zelfs meestal niet gewenst, omdat er anderen zijn die die functie vervullen, tenzij het zou gaan om zeer specialistische hulp. Voorzover de aanwezigheid van een juridische faculteit voor de regio van belang lijkt, is zij dat vaak op een weinig op-

vallende manier: allerlei leden van de faculteit zijn als rechter-plaatsvervanger of als adjunct-griffier verbonden aan de rechtbank alhier en in Roermond; sommigen oefenen naast hun universitaire functie het beroep van advocaat uit; mede door het bestaan van de faculteit heeft zich in het arrondissement Maastricht een juridisch genootschap kunnen ontwikkelen; PAO-cursussen worden thans ook in Maastricht gegeven; er vinden meer en meer informele contacten plaats. Kortom: er is een voor een ruimer publiek nogal onzichtbare wisselwerking aan het groeien tussen typisch juridische beroepen en universitaire juristen, die intussen voor de kwaliteit van de rechtsbedeling en deze regio een gunstige uitwerking kan hebben.

Naast dit typisch juridische werk wordt er in de faculteit ook sociaalwetenschappelijk onderzoek verricht, en ook daar is de band met de regio zichtbaar: ik wijs op het onderzoek van Dittrich naar de lokale politiek in Limburg, en op het onderzoek van Van den Heuvel in de Oostelijke Mijnstreek.

De vraag rijst of dit nu het soort aktiviteiten is dat de regio van de universiteit verwacht. Het is niet aan mij om die vraag te beantwoorden; toch wil ik er, tot slot, iets over zeggen. Ten eerste: het zijn dit type aktiviteiten dat men kan verwachten van een juridische faculteit, waarvan de leden met beide benen in de maatschappij staan, en ten tweede: misschien niet op spectaculaire wijze, maar wel langzaam en zeker zal deze faculteit aldus een bijdrage leveren aan het intellektuele klimaat van de regio.

Zo ben ik, aan het slot van mijn verhaal, toch weer uitgekomen bij een onderwerp dat mij dierbaar is: een stuk van het werk van een juridische faculteit. Dat mag allemaal niet verhinderen dat ik u namens de UR een vruchtbaar academisch jaar toewens.

Prof.dr.ir. P.M.E.M. van der Grinten

Universiteit en regio

Velen van U zullen zich de discussies herinneren 10 jaar geleden bij de voorbereiding van de Rijksuniversiteit Limburg. Tegenstanders van de stichting van deze Universiteit wezen toen op het universele en wetenschappelijke karakter van een Universiteit dat zich niet zou lenen voor regionale en praktische doeleinden, zij wezen op de versnippering van de talenten en fondsen die in Nederland voor het universitair onderwijs en onderzoek ter beschikking staan en een enkele maal hoorde men zelfs als vraagstelling of Limburg wel de vereiste intellectuele infrastructuur, wetenschappelijke omgeving en traditie zou hebben om een Universiteit te voeden.
Wij gaan deze discussie vandaag niet herhalen; de Universiteit is er en het zal een goede Universiteit moeten zijn, die goede academici aflevert en, het thema van vandaag, goed onderzoek doet. De vraagstelling van toen dient te worden omgekeerd tot een stelling van thans: 'De Universiteit Limburg moet het vanzelfsprekende middelpunt zijn van de intellectuele infrastructuur in Limburg'.

Natuurlijk zal de interpretatie van deze stelling niet voor ieder dezelfde zijn. Het verwachtingspatroon van de verschillende personen, bedrijven en instanties in de provincie is gedifferentieerd zoals ik persoonlijk heb kunnen ervaren in kringen van het LIOF (Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering), de SWOL (Stichting Wetenschappelijk Onderwijs Limburg, Universiteitsfonds), de Werkgeversverbonden, de Kamer van Koophandel, de kleine bedrijven, de grote concerns, de ziekenhuizen, de gezondheidsinstanties, de provinciale en gemeentelijke overheidsinstanties en vooral de individuele professionele beroepsuitoefenaars in de regio. Toch staan in al die verwachtingspatronen centraal steeds de wensen:

- dat resultaten van het onderzoek ook in de regio kunnen worden toegepast, gericht op de verbetering van de fysieke en economische gezondheid;
- dat de overdracht wordt bevorderd door de betere beschikbaarheid en bereikbaarheid van de expertise en de experts van de Universiteit.

Ik wil deze aspecten enigszins met U uitwerken.

Ten aanzien van de toepasbaarheid wil ik eerst het misverstand vermijden dat dit in tegenspraak zou zijn met wetenschap. Niets is praktischer dan een goede theorie. Het is echter ook een taak van de wetenschap om theorie te vertalen naar de praktijk, en aldus een belangrijke kloof te dichten. Ik wil daar onmiddellijk

bijvoegen dat vele belangrijke medische, biologische, technische en economische processen node een theoretische achtergrond en wetenschappelijk begrip missen; de kloof ligt dan aan de andere kant: de theorie loopt achter op de praktijk!

Het tweede element dat ik noemde is overdracht.
Overdracht van kennis en resultaten is moeilijk, ook naar de regio.
Het eist persoonlijk contact, intensieve kennisname en nabijheid van de praktijk: ook in de industrie worden hoogwaardige produkten bij voorkeur dicht bij de markt ontwikkeld, ondanks de verworvenheden van de moderne communicatie. De contacten dienen inhoudelijk te zijn, dikwijls informeel, en zoveel mogelijk bevrijd van administratieve en contractuele beklemmingen en niet met als belangrijkste doel de verwerving van 2e en 3e geldstromen, hoezeer die ook nodig zijn. De bekendheid van de onderzoeksprogramma's, van de resultaten en van de beschikbare expertises dient bevorderd te worden. De regio heeft meer belangstelling voor berichten vanuit de Universiteit gericht op deze resultaten dan op interne beheersproblemen.
Ik kan U verzekeren dat er in de regio behoefte is aan expertise en onderzoekcapaciteit en dat de samenwerkingen die er zijn zeer worden geapprecieerd. Zelfs de grote bedrijven met eigen researchlaboratoria en gespecialiseerde stafdiensten doen meer en meer een beroep op externe deskundigheid

- als kwantitatieve en kwalitatieve aanvulling;
- ter verwerving van gespecialiseerde ontbrekende expertise;
- vanwege het onafhankelijke oordeel van buitenstaanders;
- in verband met de werving van goede academici. Een bedrijf als DSM hoopt in 1985 honderd academici aan te trekken en voor de komende jaren zullen deze aantallen niet afnemen!

Dames en Heren,

Ik kan me voorstellen dat mijn pleidooi voor een meer toepassingsgerichte attitude bij U overkomt als kritiek. Zo is het niet bedoeld; het is nog veel te vroeg om dergelijke oordelen uit te spreken, er is nog veel in opbouw, een voldoende overzicht ontbreekt nog. Bovendien zou het mijn kansen om nog eens voor U te mogen spreken aanmerkelijk verminderen. Toch mag U mijn woorden opvatten als een aansporing om in de komende 10 levensjaren van de Universiteit naast het thans in gang zijnde onderzoek met tamelijk zacht, sociaal, theoretisch en macro-karakter ook de wat hardere confrontatie met de technologie, de bedrijven en de markten te bevorderen.
Staat U mij toe dit te illustreren met enkele opmerkingen m.b.t. de afzonderlijke faculteiten.

Mijn opmerkingen ten aanzien van de medische faculteit dienen te worden voorafgegaan door de erkenning dat mijn medische kennis zich beperkt tot het overigens nimmer aflatende inspreken van buur- en familieleden uit deze professie, aangevuld met de medische rubriek van het weekblad Time. Welnu, in laatstgenoemd magazine stond enige tijd geleden (Vol. 125, no. 26, p. 38,)

een artikel over een oogkliniek in Moskou waarin letterlijk aan de lopende band door een 5-tal chirurgen gecompliceerde oogoperaties worden uitgevoerd, waarbij elke chirurg in 3 minuten zijn eigen hoogst gespecialiseerde handeling uitvoert waarna de patient naar de volgende wordt doorgeschoven, dus 20 operaties per uur, 1600 in twee maanden met slechts 4 kleine complicaties. Velen uwer zullen wellicht gruwen en bezwaren hebben tegen deze inhumane aanpak. Ik moet U zeggen dat ik als technoloog en als bedrijfskundige deze ontwikkeling buitengewoon interessant vind, dat ik er als patient geen bezwaar tegen zou hebben gezien het uitvalspercentage dat welhaast industriële standaarden haalt, en dat ik mijn arts zeer zal blijven waarderen als hij in dit proces de juiste diagnose stelt, de patient optimaal begeleidt en de terugkoppeling naar wetenschap verzorgt zonder welke de verdere ontwikkeling van deze processen niet kan plaatsvinden.

Als tweede illustratie wijs ik U op een zeer interessante ontwikkeling op het gebied van nieuwe materialen. Sinds korte tijd zijn er in een aantal industriële laboratoria, ook in deze regio, ultrasterke kunststoffen in ontwikkeling, 10x sterker dan staal doch zeer licht, resistent tegen externe invloeden en met flexibele fysische eigenschappen. Het is duidelijk dat een groot aantal medische toepassingen tot de mogelijkheid behoort (zoals bot, aders, huid, chirurgisch garen etc.). De medische typificatie, beproeving en ontwikkeling van deze materialen kan tot een voor beide partijen zeer interessant samenwerkingsverband leiden.
In deze geest ligt ook de constatering dat, in dezelfde innovatiegolf die thans waarneembaar lijkt in de industrie, melding wordt gemaakt van aanmerkelijke voortgang in de synthese van aminozuren, eiwitten en uiteindelijk van speciale voedingstoffen, meestal via biotechnologische technieken. De aansluiting aan de medische aspecten van dieet- en andere speciale voedingen alsmede de toxicologische aspecten daarvan ligt voor de hand.
In dit verband tot slot een opmerking over milieu-aangelegenheden: als de vrees blijft bestaan dat de chemische industrie in Zuid-Limburg tot een onaanvaardbaar ongezond milieu leidt of tot specifieke ziekte-patronen zou leiden, dan zou een wetenschappelijk onderzoek daarnaar een duidelijk regionaal belang dienen. Er bestaan hierover reeds een aantal contacten en aanzetten.

Ik richt mij thans nog enkele minuten tot de Economische en Juridische faculteiten. Ik onthul geen geheimen als ik stel dat het Limburgse bedrijfsleven, na de aanvankelijke vreugde over de stichting van deze faculteiten, indertijd teleurgesteld heeft gereageerd op de keuze van de onderzoekthema's die, hoe respectabel ook, dikwijls een sterk abstract en macro-karakter hadden en eerder gericht leken op Den Haag dan op Limburg zoals:

- de economie van de overheidsfinanciën;
- de economie van de arbeid;
- de economie van de technologische ontwikkeling;
- de mensenrechten;
- juridische aspecten van discriminatie.

Ons pleidooi om ook aandacht te geven aan de harde economische processen van produceren, verkopen, consumeren, het analyseren

van de nog slecht begrepen mechanismen van de markt, de concurrentie en de innovatie is gelukkig zeker niet afgewezen, getuige ook de vruchtbare discussie die de Economische faculteit heeft opgezet om de afstand tussen de bedrijfseconomie en de algemene economie te verkleinen.
Het is in dezelfde geest dat ik hoop dat onze suggestie ontvankelijk is om in het juridisch onderzoek wellicht nog meer aandacht te besteden aan en contacten te onderhouden over die onderwerpen die voor het bedrijfsleven van belang zijn, waarbij ik noem:

- ondernemingsrecht
- kartelrecht
- handelsrecht
- merkenrecht
- industrieel eigendomsrecht en octrooirecht
- fiscaal recht
- arbeidsrecht
- milieurecht.

Ik kom tot afronding.
De regio verwacht veel van U:

- een duidelijke aanwezigheid van expertise;
- resultaten waarmee ook de regio voordeel kan behalen;
- soepelheid van overdracht en contacten.

Met andere woorden en ruimer geformuleerd:
een verbetering van het intellectuele, economische en culturele klimaat van deze regio:

De Universiteit moet uitstralen.

Prof.dr. H.A.J. Struyker Boudier

Universiteit en regio

Voor iedere universiteit is er een reden van ontstaan. De Leidse universiteit dankt haar bestaan aan het moedige gedrag van de Leidenaren tijdens de Spaanse bezetting van de Lage Landen tijdens de 16e eeuw; de Nijmeegse universiteit ontstond ruim 60 jaar geleden als onderdeel van de emancipatie van het katholieke volksdeel van ons land. De Rijksuniversiteit Limburg werd gesticht als onderdeel van een reorganisatie van de Zuidlimburgse economie die tot voor 25 jaar in hoge mate steunde op de mijnbouw als industrietak.
Het is goed zo af en toe stil te staan bij deze overwegingen, maar het is fataal als dit stilstaan vervalt tot zelfgenoegzaam gemijmer. Natuurlijk, nog steeds beschouwt Leiden zich als het bolwerk van de ware vrijheid en discussieert de Nijmeegse universitaire gemeenschap over de zin van de K op het briefpapier met het opschrift KUN. Voor de realiteit van 1985 waarin de bestaansbasis van de universiteiten wordt gedomineerd door verbale vetvlekken als voorwaardelijke financiering, uitstroompercentage en taakverdeling, lijken zulke mijmeringen weinig geschikt. In een relatief korte periode heeft de rijksoverheid de universiteiten geconfronteerd met een beleid dat een grondige bezinning vergt over de maatschappelijke positie van de universiteit. Voorop staat in dit beleid dat de bestaansbasis van een universiteit zal moeten blijken uit de mate waarin zo'n instelling er in slaagt intellectuele produkten van hoogstaande kwaliteit te leveren.

Wat betekent dit voor een nog zo jonge instelling als de RL, waarvan wij dit jaar het 10-jarig bestaan zullen vieren? In zijn toespraak zojuist heeft collega van der Grinten de interessante stelling geponeerd dat nu dat de RL eenmaal bestaat, deze zich zal moeten ontwikkelen tot het vanzelfsprekende middelpunt van de intellectuele infrastructuur van de regio. Dit is een niet geringe opgave met een grote pretentie. Laten wij daarom -kijkend vanuit de positie van de universiteit- eens kijken of en hoe deze pretentie kan worden waargemaakt.

Op de eerste plaats is de universiteit een gemeenschap van een potentieel niet onintelligente groep van individuen en een technologisch hoogwaardige infrastructuur. Op het ogenblik heeft de universiteit zo'n 1500 medewerkers en 3000 studenten. Over 5 jaar zal het aantal medewerkers met nog enkele honderden zijn toegenomen en het aantal studenten tot zo'n 5000. Ik heb de indruk dat de aanwezigheid van deze groep een zekere invloed heeft gehad op het toch al rijk geschakeerde culturele leven in zuid-Limburg met merkbare veranderingen in het geacademiseerde café-bezoek en MVV-bestuur, maar ook in een Studium Generale-programma, een rijker boekenaanbod in diverse niet-geacademiseerde boekhandels, een ondersteuning van een regionale bibliotheekorganisatie en samenwerkingsverbanden met overige onderwijsinstellingen in de regio. Ik zou dit willen noemen de algemeen culturele betekenis van een universiteit in een regio.
Zo'n algemene culturele betekenis is echter slechts een beperkte interpretatie van het fenomeen 'universiteit als intellectueel centrum van de regio'. Een veel duidelijker functie is weggelegd in de wijze waarop de produkten van een universiteit ten dienste kunnen komen voor een regio. Bij deze produkten kunnen wij een onderscheid maken in de resultaten van het universitaire onderwijs en het onderzoek. De duidelijkste produkten van het onderwijs zijn de afgestudeerden, alsmede de mogelijkheden die een universiteit biedt voor tweede-fase en post-academisch onderwijs. De RL levert al enkele jaren afgestudeerde medici af. Deze artsen hebben een volstrekt nieuwe opleiding gevolgd, die inmiddels tot voorbeeld dient voor vele Nederlandse en internationale medische opleidingen. Onze artsen kunnen zich qua kennisniveau goed meten met artsen vanuit andere, meer klassieke opleidingen. Bovendien beschikken zij in hoge mate over het vermogen probleemgericht de snelle veranderingen in de gezondheidszorg tegemoet te treden. Het grote enthousiasme voor de Maastrichtse medische opleiding moge blijken uit het feit dat na 10 jaar het drop-out percentage nog steeds minder dan 10% bedraagt.
Inmiddels leidt de RL ook studenten op in de gezondheidswetenschappen, het recht en de economie. Het is nog te vroeg om hier al een oordeel uit te spreken over de produkten van deze opleidingen, hoewel in ieder van deze studierichtingen met enthousiasme wordt gewerkt volgens de beginselen die ook aan de medische opleiding ten grondslag liggen.
Op het punt van het tweede-fase en het post-academisch onderwijs wil ik

ZWO of door stichtingen met strenge beoordelingseisen voor wetenschappelijke kwaliteit, zoals Hartstichting en Nierstichting. Verder wordt voor enkele miljoenen guldens industrieel contractonderzoek uitgevoerd. De industriële partners hiervoor treft men echter eerder in Basel of Parijs aan dan in Zuid-Limburg. Ik zei al dat de regio voor een wetenschappelijk onderzoeker iets groter is dan die welke met een straal van 30 km rond zijn werkplaats kan worden beschreven. We kunnen echter de vraag stellen of de tijd inmiddels rijp is om na te gaan in hoeverre dit potentieel aan kwalitatief goed onderzoek bij kan dragen aan de industriële innovatie in Zuid-Limburg. De kommissie Wagner heeft enkele jaren geleden aangegeven dat de transitie van de economie in de laatste 25 jaar van deze eeuw gebaseerd zal zijn op idee-intensieve technologie in plaats van arbeids-intensieve technologie. Zo'n uitgangspunt geeft een heel speciale betekenis aan de functie van een universiteit als intellectueel centrum van een regio. Immers, universitair onderzoek is eerder gericht op fundamenteel, door nieuwsgierigheid gedreven research dan op 'development', waarin het strategisch denken voorop staat. Als zodanig zou een universiteit een ideale broedplaats kunnen zijn voor nieuwe ideeën, welke in samenspraak met de strategische planners in de industrie tot werkelijke innovatie kan leiden. Ik wil U een voorbeeld geven uit ons eigen onderzoek hoe zoiets in zijn werk kan gaan. In ons farmacologisch laboratorium verrichten wij fundamenteel onderzoek naar de mogelijkheden de bloeddruk te beïnvloeden via geneesmiddelen. Een van de manieren waarop dat gaat is door een verwijding van de bloedvaten te veroorzaken. Uit ons onderzoek bleek dat het mogelijk moest zijn door heel selectief de bloedvaten in de nier te verwijden, de bloeddruk te doen dalen zonder allerlei bijwerkingen t.g.v. de verwijding in allerlei andere organen. Wij konden echter niet een, twee, drie zelf zo'n stof maken. Door persoonlijke contacten raakte een Zwitsers farmaceutisch bedrijf geïnteresseerd in deze gedachte en werkte met ons samen een 'development' programma uit. Inmiddels is er een hele reeks van zogenaamde pro-drugs voortgevloeid uit dit werk. Pro-drugs zijn geneesmiddelen die pas gaan werken als ze in een bepaald deel van het lichaam worden omgezet, en dan heel plaatselijk werken. Deze pro-drugs vormen een heel nieuwe lijn in de toekomstige mogelijkheden voor geneesmiddelen.

In het fundamentele medische onderzoek liggen dergelijke mogelijkheden nog

kort zijn. In toenemende mate organiseert de RL post-academisch onderwijs in de regio voor huisartsen en andere beroepsgroepen in de gezondheidszorg. Verder vinden er regelmatig nationale en internationale congressen plaats vanuit de RL. In het afgelopen jaar organiseerde de RL minstens 30 van dergelijke post-academische onderwijsactiviteiten en congressen. Het tweede-fase onderwijs is een nog braakliggend terrein. De rijksoverheid heeft pas recent besluiten genomen over de inrichting van dit onderwijs. Inmiddels zijn er binnen de RL enkele onderzoekersopleidingen van start gegaan. Het terrein van de beroepsopleidingen is nog onontgonnen. De rijksoverheid stelt zich op het standpunt zich niet of nauwelijks te zullen bemoeien met zulke opleidingen. Ik ben van mening dat een overleg tussen de RL enerzijds en het bedrijfsleven en diverse beroepsgroepen in de regio anderzijds zou kunnen leiden tot interessante tweede-fase opleidingen in de nabije toekomst. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan de al bestaande plannen voor milieugezondheidkundigen, voedingsspecialisten of een lerarenopleiding in de bedrijfseconomie, maar ook aan nieuwe mogelijkheden op bijvoorbeeld het gebied van de medische technologie. Wij zullen via de Universiteitsraad dit jaar voorstellen doen om dit overleg tussen RL en regio te starten.
Vervolgens zou ik met U willen ingaan op de relatie tussen de produkten van het universitair onderzoek en de regio. Het is goed het begrip regio in dit verband nog eens onder de loupe te nemen. Immers, voor een universitair onderzoeker is de regio niets minder dan de gehele wereld en voor astronomen en parapsychologen zelfs nog enkele sferen daarbuiten. Universitaire onderzoekers anno 1985 volgen de ontwikkelingen in hun vakgebied via een netwerk van internationale publicaties, congresbezoek en persoonlijke contacten met geleerden uit de gehele wereld. Het is dan ook begrijpelijk dat de eerste prioriteit in de afgelopen jaren heeft gelegen in het plaatsen van de RL op de landelijke en internationale wetenschappelijke landkaart. Pas na het opbouwen van een solide en internationaal erkend niveau van wetenschapsbeoefening kan het universitair onderzoek bijdragen tot innovatie in de regio. Een aantal universitaire onderzoeksgroepen heeft dit niveau in relatief korte tijd inmiddels bereikt, hetgeen o.a. blijkt uit de mate waarin deze groepen er in slagen voor hun onderzoek steun te krijgen vanuit andere dan universitaire bronnen. Binnen b.v. het programma Hart- en Vaatziekten van de medische en gezondheidswetenschappelijke studierichtingen worden op dit ogenblik meer dan 20 personeelsplaatsen gefinancierd door

steeds bij wijze van spreken voor het oprapen. Het is een combinatie van kwalitatief hoogstaande research en pientere development die zulke mogelijkheden benut. Het is echter opvallend hoe weinig deze functie van universitair onderzoek doorklinkt in de adviezen van de commissie Wagner of in het regeringsbeleid t.a.v. universiteiten in de afgelopen jaren.
Het is opvallend dat de rijksoverheid via het Ministerie van Economische Zaken vele miljoenen guldens aan een aantal grote bedrijven heeft gegeven ter ondersteuning van innovatieve programma's op het gebied van b.v. de biotechnologie, terwijl diezelfde rijksoverheid via de Ministeries van OnDerwijs en WVC een nota over het universitair gezondheidsonderzoek publiceert, waarin met geen woord wordt gerept over de internationaal alom erkende potentieel grote industriële betekenis van het fundamentele medisch-biologische onderzoek.
Met een zeker gevoel van weemoed las ik onlangs in het boek "The Discoverers" van Daniel Boorstin hoe de overheid zich vroeger bemoeide met het wetenschapsbeleid. We gaan hiervoor terug naar de 17e eeuw. De Staten-Generaal van Nederland schreven toen een prijsvraag uit voor de ontwikkeling van een systeem voor de meting van tijd op een schip. De Staten-Generaal werden namelijk geconfronteerd met een hoge sterfte onder zeevaarders wier schepen op de klippen liepen omdat niet nauwkeurig kon worden bepaald op welke lengtegraad het schip zich bevond. Tot het begin van de 17e eeuw was het meten van tijd een tamelijk globaal gebeuren. In zonnige landen kende men de zonnewijzer en in natte streken de waterklok. Het meest indrukwekkende systeem voor de tijdmeting bestond ongetwijfeld in het Chinese keizerrijk. Keizer Su Sun had daar een harem van 121 vrouwen. Deze vrouwen sliepen volgens een strikte volgorde met de keizer. Op de eerste plaats had hij 9 groepen van ieder 9 assistentconcubines. Verder waren er 3 groepen van 9 concubines en 3 groepen van 3 echtgenoten. De keizer bracht achtereenvolgende 14 nachten met ieder van die groepen door. De 15e en 16e nacht -als het volle maan was- waren voor de keizerin. Daarna werd de ceremonie herhaald in omgekeerde volgorde. Op deze manier wisten de keizer en zijn onderdanen altijd precies welke dag het was in de maand.
Het is duidelijk dat dit systeem weinig geschikt was voor de zeelui van de Oost-Indische Compagnie en daarom schreven de Staten-Generaal de prijsvraag voor de toendertijd lieve som van 10.000 florijnen uit. De uiteindelijke winnaar was Christiaan Huygens, wiens uitvinding van het horloge met een

veer nog steeds tot een van de belangrijkste van de geschiedenis kan worden gerekend en uiteindelijk heeft geleid tot het digitale horloge dat menig modern concubine uit de slaap houdt omdat het op de pols van haar keizer om het uur een irritant bliebgeluid laat horen. Een simpele prijsvraag van de overheid leidde hier tot een hoeveelheid onderzoek met indrukwekkende gevolgen.

Dames en Heren, deze anekdote brengt mij terug op de mogelijke betekenis van het universitaire onderzoek aan de RL voor de economische infrastructuur van Zuid-Limburg. De RL beschikt over een aantal goede onderzoeksgroepen, vooral op medisch-biologisch terrein. Ook de nieuwere faculteiten werken hard aan het plaatsen van de RL op hun internationale wetenschappelijke landkaart. Vanuit zo'n positie kan worden nagedacht over een toekomstige rol van de universiteit ook in dit opzicht te functioneren als een intellectueel centrum in de regio. De universitaire onderzoekers zullen in de komende periode aan de regio duidelijk moeten maken op welke gebieden expertise voorhanden is. Ik heb U in deze voordracht al een enkel voorbeeld gegeven van het soort expertise waaraan we kunnen denken. De tijd is hier niet aanwezig meer voorbeelden te noemen. Bovendien is dit nauwelijks een geschikt forum. Zulke contacten zullen, zoals collega v.d. Grinten al aangaf, tot stand moeten komen in een vaak informele sfeer, en zoveel mogelijk bevrijd van bureaucratische beklemmingen. De onderzoekers moeten deze contacten zelf leggen; misschien kunnen de bestuurders weer eens ouderwets een prijsvraag uitschrijven.